రవి చంద్రిక

ఇది - శివుని కథ అనుకునేరు. శ్రీనాథుని కథ :—

అంతా వాని కథ కాదు. ఆ చిన్నదాని కథ కొంత. ఇక సొంతం వినండి.

అప్పటికి రమారమి పది పద్దెనిమిది సంవత్సరాలకు పూర్వం శ్రీనాథుడు దక్షారామంలో ఆరామం జేరుకుని, తన కవనం భీమనాథునికి ధారవోసే—ఆ రోజుల్లో —

అతడలా ప్రబంధ నిర్మాణంజేస్తూ, తనకు తానుగానే ఆ కేళీవనంలో కాలం గడుపుతూండగా - అవసరమైనప్పుడు తప్ప పాటివారూ, తోటివారూ, ఆ చాయలకు వెళ్ళేందుకు జంకినారు కాని, సరసా లేలేందుకు వీరకంకణం కట్టుకున్న సాని కూతుళ్లు ఊరకుంటారా?

భీమనాధుడే తమ వాడకు ప్రాత కాపాయెనే, యీ శ్రీనాథుడు లౌక్యానికి బింకాన బోయెను కాని, తగిన తీరున వాని తీరెరిగి లాలించితే, అయినవేళ, తనకు తానై చనవు సేయడా - తమకించడా....

అనుకున్న వారై - దర్శనానికనీ, దరిమ్రొక్కులకనీ, పాయస మందించేందు కనీ, పాన్పు సవరించేందుకనీ, దోరవయసువారు....

తొంగలి చూపులతో

తోరపు నవ్వులతో

దొంతర విడె మందుకున్న వారై, బిడియముతో తడబడు వయారపు అడుగులతో, పలుకరించిన మారు పలుకనేరని అమాయకపు మోములతో - గిలిగింతలవలె - కేళీవనం క్రమ్ముకున్నవారై -

ఎదుటపడి, పలుకరించి - కుశలమడిగి, వీవన - సేవలుజేసి - ఏమరుపాటున ఏమో అన్నట్లు - పయ్యెదకొంగు వాని మోమున సోకజేసి - తెలుసుకుని త్రుళ్ళిపడి నట్లు - పడబోయినట్లు మీదకు వ్రాలి - ఇలా వారి చిత్తము వచ్చినట్లు - వలరాయడు, ఉపదేశించినట్లు - వయారాలకు పోవంగా - ఆనాడు పోనీ అనుకుని - మరునాడు మన కేల అనుకుని—అ మరునాడు పోనీ అనుకుని - చూసి చూసి, కలిపించుకుని - వారందరినీ చేరబిలచి,

వేడిసోకినా - వెన్నెల కురిసినా - పర్వతానికి ఒకటేనే,

పడుచుదనపు పోకడలదానా,

భీమనాధుడూ మాణిక్యాంబా నను కన్నవారు.

యిది వారి కేళీవనము - ననుబోలిన వారికి తపోవనము.

నేను మీ పుణ్యాన బోలేనే - వగలాడి -

యిలా మృదువుగా తెలియజెప్పగా, వారిలో ఓ జాణ....

"ఏమయ్యా - మహాకవులని పేరు తెచ్చుకున్నారు -

ఏ వగలాడి చే సోకనిది - మీ కవనం చేవల్లు దేరిందా? కొండవీటి సీమలో - మగ, రాయడన్న వానికి, కొమ్మలకు కొదునవేదట - తమ ఖ్యాతి మేమూ వినక పోలేదు—

యిది - తపమను కొనలేదు -

తపన అనుకున్నాం.

మహాకవి మా సీమకు రాగానే మొగ బిడియమాయెనేమో - అయ్యో పాపమా అని - చనవీయ వచ్చినాము -

కాదన్న - కూడదనములే —

మీ కృష్ణా మండలమువారు - మాటవాసి వారేనా? -

వీరు గడిదేరిన వేడుక కాదని - వేడుకకు చేయించుకున్న ప్రహారమన్న మాట—

అన్నమాటేకద - కవితకు దాల్చిన అతిశయోక్తులను విని — వీరెంతటి వారౌదురో కదా అని - యింత దూరము రావలసి వచ్చినది.

యిలా బాలబోధ చేయవలసి వచ్చినది—

మేము రప్పించుకునే వారమే కాని, రాకపోకల వారము కాము.

అది మా కులానికి బిరుదు - పరువీయ నేర్చినవారికి, మా పరువాన మరియాద సేయడం - వాడబుట్టిన పడుచులకు ఘనత - రాజుల మన్నన అందినవారు - రసిక రాజు లనుకొంటిమి.

మాటల పొందిక నేర్చిన మానసమ్మున, మదనుని సింగిణి మార్మోగుననుకొంటిమి !

కవనాల రాయడు - గడదేరిన కమనుడనుకొంటిమి -

అని - వింటిమి -

అమ్మక చెల్ల - ఆ ముచ్చటలెల్ల కల్లలని - మోము జూసి, తెలుసుకుంటిమి...."

యిలా ఎకసెక్కెములు పలికి - తోటివారిని పేరు పేరున పిలిచి - "ఓసి వాలుజూపులదాన - వయారంపు నడకలదాన - తమ్మి మోముదాన, తలిరు-మోవిదాన- ఉవ్వెత్తుల నువారముదాన - ఉలికే కౌనుదాన - చిక్కని కటిదాన - చిగురునవ్వుల దాన, మంచిము త్తెపు చినుక — రతిచేతి రాచిలుక, మన కేలనే వీనితోడి చెలిమి!" అని అందరినీ కూడగట్టుకున్నదై - తామందరూ కలిసి పకపకలాడి - కవితా కాముకా!

సెలవయా! - చలించనేరని మగరాయా సెలవయా! - నవరసాలు చదువగ చదివీ సరసం నేరని సర్వజ్ఞా సెలవయా?" అని మరి మరి కవ్వించి, - ఎట్టకేలకు, ఏదో వేళకు - ఆయన మానాన ఆయనను విడిచి కదలిపోయినవారు కాగా - శ్రీనాథుడు, అమ్మయ్య! అనుకుని నిశ్వాసమంత చిరునవ్వు తెచ్చుకుని, "స్వామీ! యీ జగజంత లతో ఎలా వేగుతున్నావయ్యా - చేతకాని వానితో చెలగాట మాడి రమ్మని - తగిన వారిని వెదకి దండు పంపినావా? - మా తల్లి కనుల చలువను, పడిలేచిన చిలుకహూమాయి దొర - అంతో యింతో, నీ మీద గింకిరితనము చేసేను కాని - నీ లెంకల జోలికి వచ్చేనా - రానిచ్చేనా? - అని నమ్మకంగా, అనుకున్నవాడై - మళ్ళీ తన ధ్యాసలో తాను ఉండగా -

సంజె నీడలు పారాడేవేళ - చక్కందనమే - తానైన బాల - మనసే తోడుగా, మక్కువే చేదోడుగా - సోగకనుల తళుకే వాదోడుగా - కవనం చిగురించే ఆ వనంలోకి - మలయపవనం తీరున - సోకినంతలో - శ్రీనాథుడు - అటు జూచి పెదవి విరిచినాడు. ఆ చిన్నది కన్నులతో మందలించినది. బొమ్మని సైగ చేసినాడు. చివాలున వెనుకంజ వేసి దోసెడు మల్లెలు చూసి - చిరునవ్వు విసిరి - ఉన్న చోటనే ఉండి - వానిమీద విరజల్లింది. ఆ విసురుకు - ఉల్లిపొర పయ్యెద చెరగు - మిడిసి పడంగా - మారన్న కుమారునికి - అప్పటికి నవ్వు వచ్చింది - ఆ నవ్వులలో నవ్వుగా—

"దరిజేరని దైవాన్ని చిత్తము వచ్చినటుల సేవించుకున్నాను—" అన్నది....

"సేవలకని వచ్చిన కొమ్మను చేరదీసేందుకు ఆలయంలో ఉన్న ఆ ఘనుడే సరి—."

"ఆ ఘనుడు కైవల్య మిచ్చేను. యీ కవిరాయడే నా కామితము దీర్చేను—"

"కవి రాయడు కాసులకు పేద!"

"కావచ్చునేమో కాని, బానిసలకు పెన్నిధి."

"నేను కోరినది కొంగున బంగారము కాదు. ఒక్క దీవెన !- మరి కొన రను...."

"మన తనయుడు - తండ్రిని మెప్పించే మహాకవి కావలె-"

"ఓసి ముద్దరాలా - ఒక్క మొగ్గను రెండు పూవులు చేసినావు కదవే — నీ వెంత కీర్తి కాముకివే - కోరిన కోరిక పరుషైనదే—

కాని - తీరా - ఆ మగబిడ్డ - మహాకవి అయేనో - మార్దంగికుడౌనో - చేత మనది కావచ్చునేమో కాని-

వానిగీత మన చెప్పు చేతలలో లేదుగా — అదిన్నిగాక—

దేవుడు వరమిచ్చినా - నరుడు పరువీయని, వాడకట్టున మగపుట్టుక పుడితే - అయిన వాడినీ కానివాడినీ - బావా అని పిలవాలిసిన అగడేగాని — అందలం ఎక్కేనా ?—

అందలాన బెట్టినా కుందనాన బెట్టినా, అడ పోడిమికి వనరుగాని - అర్భకు డెందుకులే - అంతగా, సంతుమీద మనసైతే - ఆడపిల్ల కలగాలని కోరుకో. అంతో యింతో నా ఓపిన కొలది నేనూ దీవించేను. ఆలయంలో అయ్య దీవెన మీ కులానికి ఎలాగూ ఉండనే ఉన్నదిగా! తల్లి పోలికే వచ్చిందా-చిరుపేతలు మరిగిన వాడెవ్వడో- పడకటింట చిదిపి దీపం పెడతాడు. కనుముక్కు తీరు సలక్షణంగా ఉండి, అన్ని హంగులూ, అలంకారాలూ ఒంటపట్టిన కళ్యాణికి-కవనం అబ్బటం అదేమంత మహా భాగ్యమా ? - కదళీద్రాక్షా పాకాలు పలుకుల్లోనే ఉంటవి. శయ్య అంటావా - అది - సహజ సౌభాగ్యమే - బంధ — చిత్ర కవిత్వాలంటావా — అది కృతిపతి అదృష్టాన్ని పట్టి వాటంతట అవే రూపొందుతాయి.

కనుక - నీ మనస్సు ఎట్టిదైనా - లోకకల్యాణం దృష్ట్యా నీవు కుమార్తెల తల్లివైతే - యిటు యీ నరుడూ — అటు ఆ దేవుడూ కూడా మెచ్చడం జరుగుతుంది. దేవుని పెళ్ళికి అందరూ పెద్దలే కనుక, దైవకృపను నీకు సంప్రాప్తించే సంతానంచేత "నాన్న" అనిపించుకునేందుకు నేను ఎన్నటికీ వెనుకాడను. దైవం రక్షించి - నీ బిడ్డ యీడేరి, నా కళ్ళ ముందరనే గ్రంథసాంగురాలైతే — యిహ చెప్పనా ?

యిదిగో - చక్కనిదానా — నేను పుట్టి బుద్దెరిగి - ఎన్ని సీమలో కలయ దిరిగాను - ఎంద రెందరితోనో — కలుపుగోరుతనంగా ఉన్నాను. కవనాలు వెద జల్లాను: ఘనంగా కట్టబెట్టించుకున్నాను. యింతవరకూ, మనకు రాబడేకాని పోబడి లేదు, యిన్నాళ్ళకు నీ వంటూ వచ్చి - ఎదుటబడి - సరసంగా దేహి అన్నావు — కాదంటానా - నిన్ను అమ్మా అన్న నోటనే ఆ బిడ్డ నన్ను "నాన్న" అని పలుకరించి - కవనాన గడితేరితే - అహో - యిక అంతకన్న ఆనందం ఏముంటుంది. భీమనాథుడు నిన్నూ నన్నూ కరుణించి - మన జన్మ చరితార్థం అయేట్టు చేయ గలడులే - యిక స్వామి సేవలకు పో—"

అది — అప్పటి ముచ్చట.

మరి, వారు కలుసుకోలేదు.

శ్రీనాథునికి - అది జ్ఞాపకం కూడా లేదు.

కాని - భీమనాథుడు మరువలేదు—

మహాకవి దీవెన ఫలించింది. ఆడపిల్ల కలిగింది. వాడలో జాణలు - నడికట్టు వేళకి - బాలపాప తండ్రి పేరు చెప్పించాలని జూశాడు. ఉహూఁ, పరగణాలో - సరసు డెవ్వరూ తనకా ఘనత ఆపాదించుకోలేదు.

పసిపాప ఒక్కనాడు - గారుగీరుమనలేదు. చిరునవ్వల్లే పుట్టింది. చిరునవ్వే వెంట తెచ్చుకుంది. వయసు వచ్చినా — పలుకు రాలేదు. పకపక హెచ్చింది పాపం బంగారమంటి పిల్ల - కాని — మూగా - పిచ్చి—

అయినవారూ, కానివారూ — పిల్లను చూసి - కన్ను తుడుచుకునేవారు. కన్నతల్లి మట్టుకు చిన్నబోలేదు. ఏడాది వెళ్ళగానే - ఆలయానికి తీసుకువెళ్ళింది. అప్పటికి నడకరాని పిల్లకు — నడకా, నాట్యం ఒక్కసారే వచ్చినవి. కులపు సానులకు అబ్బురం వేసింది. అందరూ తమ విద్యలు చూపించారు. యీ చిన్నది అందరికన్నా ఒక్క ఆకు పైనున్నది. అప్పటికి, వారికి తెలిసి వచ్చింది. యీ బిడ్డ ఏ సామిచ్చిన వరమో—

ఆనాడు - ఆలయానికి వచ్చిన బిడ్డ - మరి యింటికి పోలేదు. ఉనికీ మనికీ అక్కడనే - మూడు వేళలా నాట్యాన భీమనాథుని ఆరాధించేది. అప్పుడు ఊరూ నాడూ అంతా అక్కడే ఉండేది. పోను పోను మరీ తీర్థ ప్రజ. దూరాభారమనక వచ్చేవారు. వచ్చినవారు ఓ పట్టున తరలి పోయేవారుకారు. దక్షారామం, రాజధానికన్న ఎక్కువ సమ్మర్దంతో ఉండేది ఆ కథ అక్కడికి అది—

యిక్కడ - శ్రీనాథుడు—

అలా - స్వామివారి కేళీవనంలో నిష్ఠగా కూర్చుని - భీమనాథుని మహిమను కొనియాడి, అప్పటికి ఓం తత్ సత్ అని మనసులో అనుకుని - ఆ తదుపరి రాణ్మహేంద్రవరంలోనే శివైక చిత్తాన ఉంటున్న వాడాయెను గద. మహామంత్రి బెండపూడి అన్నయ్యకు తానంటే ప్రాణమే - రాజ్యపాలనజేసే వీరుడికి - తానంటే దేవుడే - తన కవనమంటే అమృతమే. అతగాడికి అక్కడ ఏ కొరతాలేదు. అసలు ఏ కోరికాలేదు.

ఒక్కనాడు సభకు పోయినదిలేదు - మనసైనప్పుడల్లా మహారాజులే దర్శనానికి దయచేసేవారు. అన్నయ్య మంత్రి - ఒక్కక్షణం తీరిక చిక్కిందో-ఇక్కడే పడిఉంటాడు, ఎన్నడన్నా దక్షారామం వెళితే తప్ప. అదన్నా - మునుపటిలాగా - తలచుకున్నప్పుడల్లా కాదు - శ్రీనాథుడు పోరగా పోరగా - యిహ తప్పనిసరిగా -

యిన్నాళ్ళూ దక్షారామం భోగట్టా అతడికి తెలియకుండానే ఉందా - అన్నయ్య మంత్రికి ఎప్పుడూ అదే స్మరణైపాయె. శివుని మాట మరచిపోయి ఆ చిన్నదాని ముచ్చటలే ఏకరువు బెట్టటమాయె—

తాను స్వామివారి కేళీవనం విడిచి - ఆ దివ్యమూర్తులను సెలవడిగి-అప్పుడు రావటం, అంతే - మరల అటు పదచలనం చేయలేదు.

అయినా - దక్షారామంలో, సారసాక్షికి, అది ఏనాడో చేసుకున్న పుణ్యాన ముత్తెమంటి కూతురు పుట్టిందనీ - ఆ ముత్తెం తళుకుదేరి రత్నం అయిందనీ-అది-రత్నంకాదు, స్వామివారు జడల కెంపుల్లో తురుముకున్న నెలవంక - వరమంది - రూపంది, తెలిసో తెలియకో - అయ్య శిరసెక్కిన మిడిసిపాటుకు పరిహారంగా ఇలా సేవించుకుంటూన్నదనీ - ఆ పుట్టుక ఆలాటి దేవ రహస్యం కనుకనే ఎవరికి పుట్టిన బిడ్డా కానట్టూ, పేరన్నా లేకుండా యింతవయసుకు వచ్చిందనీ - పిల్లదానికి ప్రాయం రావడం - ఎలా ఉద్నదంటేను, అది లేతవెన్నెల ముదిరిన పోడెం కాని - మనిషికీ, మ్రానుకూ అచ్చే మామూలు నేవళం కాదనీ -

మరో విశేషం - ఆ చిన్నది - స్వామివారి సన్నిధితో కింకిణులు కుణుకుణు మనిపించేసరికల్లా - మొయిలు పెట్టున తుమ్మెదలు - ఆ ప్రాంగణములో చిక్కచిత్తుగా కమ్ముకుని - నాట్యకలాపం సాగినన్ని ఘడియలూ, తంబురల ఝూంకరింపున - వంత చేస్తాయనే - యీ వైనం పసిపిల్ల వాలాడికి తెలుసునే. ఆయన చెవిని పడి ఉండదా?

అలా ఎన్నేళ్ళు గడిచినవి? - పదా, పాతికా? - ఆ లెక్క రాయపంవారికి తెలియాలి కాని, శాశ్వతుని సన్నిధిలో ఉన్న ఆ కవిరాయనికి - ఆ గణన ఎక్కడిది. ఆ సీమ అనందానికి ఏనాడో కాణాచి అయినది. పసిపిల్ల లెదిగివచ్చి - కొమాళ్ళ తండ్రులైనారు. తాను ఆలయంలో కుదురుకున్నప్పుడు - కుదుళ్ళు కట్టిన మారేడు మొలకలు మహావృక్షములైనవి. రెడ్డిరాజు కృతినందిన సుకృతము గుణించి, తరించి నారు. అన్నయమంత్రి కూడా బాగా పండబారినాడు. అంతకు మునుపు ఎన్నడూ లేనిదీ - ఆ నాడిలా ప్రస్తావించడం జరిగింది.

అన్నయమంత్రి ఆ సంజెవేళ, ఆలయానికి వచ్చీరావడంతోనే అన్నాడు కదా— "మామా! ఇప్పుడున్న సత్తువ ఇంకో క్షణానికి ఉండటంలేదు! చూడగా, ఇదేదో వార్ధక్యంలక్షణంలాగా ఉన్నది. అయితే కానూవచ్చునేమో! కవివి గనుక-నేనో నారీ మన్మథుణ్ణని తాటాకుల్లో కట్టుదిట్టం చేశావు! కాని, కాలాన్ని అరికట్టగలమా! నాకు మూడు వెనుకలబుట్టి, నిన్న మొన్నటిదాకా నా కళ్ళముందు సిగ్గూ బిడియంలేక గంతు లేసిందే - మా పెద్ద మనుమరాలు-దాని పిల్లవాడికి - నిన్న పుట్టిన రోజట'-ఇంతకూ నేను చెప్పవచ్చిం దేమిటంటే - తెల్లవారుఝామున మెలకువ వచ్చేవేళకు కల వచ్చింది. నీవూ నేనూ దక్షారామంలో స్వామి సన్నిధిలో ఉన్నామట! మనమే కాదు- వేలాది ప్రజ! — మహా శివరాత్రాయెను. అక్కడ ఆ చిన్నది నాట్యం చేస్తూన్నది - సరే - ఆ తుమ్మెద రొద యథాప్రకారమే! తెల్లవారుఝామైంది. ఒక్క తుమ్మెద లేదు! అదేమో అని - అందరం దిగ్భ్రాంతులం - ఒక్క రెప్పపాటు! - మళ్ళీ కమ్ముకున్నాయి. ఎవర్ని? ఆమెను! తేనె చినుకులతో అభిషేకించినాయి. అప్పుడా చిన్నది ఎలా ఉన్నదని - శివజటాజూటంవలె ముద్దమందారం ధగధగలాడినట్లు. అంతలో, కర్పూర దీపములై - అంతలో కెంపుల రాశిమలై - ఆ తుమ్మెదలన్నీ గుంపు కట్టి - శ్రీగిరి పర్వతమల్లే మేటి వేసినాయి - అన్ని గొంతులూ శంభో! అన్నాయి! - తుమ్మెదలు మాయమైనాయి. - యిదీ కల! - కలే లేస్తూ - అని ఎంతగా సంబాళించుకున్నా - మనసు నిలవడంలేదు. తీరా - రేపేకద శివరాత్రి! - ఏం కానున్నదో! - ఈ కళ్ళకు ఆ ప్రాప్తం కూడా లేకుండా పోతుందేమో!—" ఇలా కొందల మందినాడు.

"పోనీ, వింతగా పుట్టింది - విడ్డూరంగా పెరిగింది. దేవికీ దేవరకూ వేడుక చేసింది. అందుకు మెచ్చి, వరమిచ్చిన వేలుపు గిరిపై నిలిపెనేమో!—" అనినాడు శ్రీనాథుడు.

"నీ వన్నదే నిజమైతే .... ఈ జన్మ కింతేగద! - లే - కదులు దక్షారామం పోదాం!—"

"ఎందుకూ—"

"నీవు యాత్రకు వచ్చిన విశేషాన, నా కల అబద్ధమయేందుకు!—"

"శివుడు తలుచుకుంటే శ్రీనాథుడు అవుతాడా! - నీకు కలలిచ్చినవాడు - నాకు కదిలేందుకు ముగుదల ఇవ్వవద్దూ? - తత్పరుణ్ణయి వానిని కొనియాడి కొలుచు

కున్నందుకు, తన కనుచూపు మేరలో నిలువనీయకుండా తరిమి కొట్టాడు. తానే యీ నీడ చూపినాడు. వాని దయ ఆ తీరు. నే నెలా రాగలనయా? ...."

"మామా! - కోయిల ఎల్లకాలం ఒక్క కొమ్మమీదనే ఉంటుందా? ఇక్కడ పుట్టిన మబ్బు ఇక్కడే వర్షిస్తుందా? - కలలోనైనా నీకు శ్రీశైల శిఖర దర్శన భాగ్యం లభించింది - అది చాలదా?...."

"నీవు రావా?...."

"ఆమెను సాగనంపేందుకు ఇద్దరెందుకు?"

"శివశివ...."

"శివులిద్దరు కారు - ఒక్కడే - అద్దము లెన్నో - అన్ని ప్రతిబింబాలు - కాని - ఆధార మొక్కటే - అంతటా, ఆ తళుకే! — అని మనకు తెలియనిది కాదుగా మామా !"

"నిజానికి - తానొక్కడే - తనకు నిలయ మొక్కటేకాని, సీమ కొక్కతీరున, మరో పేరున — కొలువు దీరడం దేనికి - చిత్తాన జేర్చిన వారెక్కడి కక్కడే తరించ దానికి!-"

"చకోరం కంటికి ఒక్కొక్క వెన్నెల చిందు ఒక్కొక్క చంద్ర బింబం. మన తీరూ అంతే !-"

"నరులలో కొందరు చకోరాలు, కొందరు చంద్రకాంత శిలలు, అర్థమయిందిగా మామా ! ఎగిరిపో !-"

అన్న మంత్రి మరి మాటాడలేదు. యెదట నున్న స్వామికి మ్రొక్కి, యెదురు చెప్పిన కవిరాయుని - మ్రొక్కినంత కసురుచూపున చూచి, కదలిపోయిన వాడు కాగా-

అక్కడ — ఆ దక్షారామంలో ఆ మరునాడు, అన్న మంత్రి కల-అరుదూరుగా నిజమై ఊరుకున్నదట - అదెలాగంటేను....

స్వామి సన్నిధిలో - కుహూ నాట్యము ఆరంభమైంది.

ఆ యింతకు ముందు చెప్ప మరచాను !

ఆ చిన్నదాని పేరు - కుహూ - ఆ పేరు ఎలా - ఎలా వచ్చింది?

ఎవరు పెట్టారు ?....

స్వామివారి వనంలో - కోయిల -

కుహూ - అని వినిపించగానే - ఈ చిన్నది —

వెనువెంటనే ఆ వంకకు బదులు చూసేదట....

ఆ పేరే - పేరుకగా -

అలా నాట్యమాడే తరుణాన, నిత్యకృత్యంగా వచ్చే తుమ్మెదలు రావడం — మ్రోయడం — అది పరిపాటేకదా - కాని, ఆనాడు - అంతకు ముందెన్నడూ లేనిది - ఆ బంభరాలన్నీ - ముఖమంటపంలో ఆసీనులై ఉన్నవారిని కమ్ముకుని, కన్నుమన్ను కాననీయకుండా - చికాకు చేయడంతో — అక్కడే ఉన్నవారందరూ తలకొక దిక్కుగా చెదిరిపోవడం తటస్థించింది.

అందరూ - అంటే — అన్నమంత్రి తప్ప తతిమ్మా వారందరూను.

ఆయనకు చీమ కుట్టినట్టన్నా లేదా?

లేదు - తన ధ్యాసే లేదు.

ఉన్నట్టుండి - కనులముందు, మబ్బు కమ్ముకున్నట్టనిపించింది. మరల చూపు అబ్బేసరికి - ఆమె కనిపించలేదు.

ఆయన గగ్గోలు పడలేదు.

సరేలే తండ్రీ, నీ చిద్విలాసమే సాగనీ అనుకున్నాడు. వేకువ వరకూ అక్కడనే కూర్చున్నాడు.

అనుష్ఠానం తీర్చుకొని - స్వామివారి కేళీవనం జేరుకునేసరికి — అక్కడ కనిపించిన దెవరు? — ఆ చిన్నది.

చేర రమ్మని సైగ చేసింది.

ఆసీనులు కమ్మని కనులతో మనవి చేసింది. అన్నమంత్రి - తనకు తోడుగా - ఉంచుకునే ఆ గ్రంథాలవంక జూసింది. అవి ఏమిటి - భీమఖండం - కాశీఖండం! - చదివి వినిపించమని తల ఊచింది. అన్నమంత్రి పారాయణ చేసినట్లు వినిపించి నాడు—

విన్నది - ఆ చిన్నది ఒక్కరితేనా? -

ఉహూం - గ్రామానికి గ్రామం అక్కడే ఉండెనే! -

అలా చదివించుకున్నది.

విన్నది....

శంభో! - అన్నది!....

అది, మరింత విడ్డూరం కాదూ!....

అన్నాళ్ళకు పలుకు వచ్చిందా? ....

వాడు అప్పటికి పలుక నిచ్చాడా?

ఏమోలే! - అది మన ఊహకు మాలిన విషయం.

వినడం పూర్తికాగా — ఇక ఉన్నచోట ఉండలేదు.

కదిలింది.

అమ్మా అమ్మా అంటూ అందరూ ఆక్రోశించినారు. వెంట కదిలినారు. అన్నమంత్రి వారినందరినీ నిలుపుజేసి - తానొక్కడే — ఆమెను అనుసరించినాడు.

కేళీవనం - విడిచి వచ్చినారు.

ఏడడుగులు వేశారు.

"తాతా! — మల్లెల పూజల మక్కువలవాడు - మనసుపడి రమ్మని మరులంపినాడు.

సిగపూవా. రావే యనె - నగుమోమున చెరిసగమ్ము నాదే యనె. నీ సొగసుల నసుగై సేయవె, జిగికెంపుల మోవి సుధలు జిలుకన్ రావే —

అని తుమ్మెదలు వార్త లందించినవి కదా!....ఆ అయ్య కెరిగించవయ్యా శివానంద!...."

అలా పలికిందై —కుహూ — ముందుకు సాగిపోతూండగా - అన్నమంత్రి మనసు పరిపరివిధాల పోయింది. కాని, కాలు కదల్చలేక పోయినాడట — ఆమె కనుచూపు మీరి పోయేంతవరకూ అలాగే నిలుచున్నాడట....

నిలుచున్న దెవరు? - అన్నమంత్రి కాదు....

శివానందుడు. ఆ క్షణం నుంచీ శివానందుడు.

అడుగు దానంతట అదే కదిలింది. కేళీవనం జేరుకున్నాడు. అక్కడే ఉండి పోయినాడు. ధన్యాత్ముడు కదా.....

అలా ఆ చిన్నది, అక్కడనుంచి కదలిందా?

తిరిగిన దేశం కాదు - వెంట ఎవరూ లేరు.

ఒక్కగా నొక్క ఆడకూతురు....ఏళ్ళు గడచి, ఊళ్ళు గడచి, ఎలా జేరుకున్నది శ్రీశైలం?....

ఎలాగేమిటి? — వాడే చేదుకున్నాడు.

అంతే కద!....

సరే, అంతదూరం వెళ్ళింది. ఆలయం లోనికి వెళ్ళింది. అక్కడ ఏం జరిగిందనుకున్నారు?....

దైవదర్శనం జేసివస్తున్న ముమ్మడి శాంతయ్య అనే ఒక చినవాడు అడుగు బెడిసి, కొండల పెట్టున కూలబడటం సంభవించింది. కొండల పెట్టున - అంటే తేలిపోవడం లేదూ - పైగా ఆ పడ్డపాటు సామాన్యమా? - ముందు చతికిలబడి, వెంటనే సాగిలపడగా - చూసేవారికి, ఎలా అనిపించిందంటే - యీ పెద్దమనిషి ఎదురొచ్చిన ఆడమనిషికి మొక్కుతున్నట్టు తోచింది....

అది సరే - మరొకరూ మరొకరూ అయితే అది చూసి, ఎలా విరగబడి ఉండేవారో? — కాని, పడ్డవాడు పెద్దశెట్టి. కుబేరుని తమ్ముడు. యెదుటి మనిషిని దేవుడల్లే చూసుకునేవాడు. అలాటివాడు — నిజంగానే పడ్డాడే అనుకుందాం - చూసి నవ్వవలెనా? అలా అని - నలుగురూ ముందుకువచ్చి చే ఆసరా యిచ్చి లేవదీశారా?- అలాంటి స్థితిలో ఆయన ఉండగా, తాము ముందుకు రావడం తగునో — తగదో అనే అంచాయింపు ఉంటుందికద! - కాగా, అలా పడ్డవాడు - అలాగే ఒక్క నిమేషం ఉండి - అమ్మా! అనుకున్నాడు - యీ చిన్నది అన్నా! అన్నది. పసిపిల్లవాడిని లేవనెత్తినట్లు లేవదీసింది.

అలా పడటంలో - కాలు కొంచెం మెలిక పడినదేమో - అడుగు వేయలేకపోయినాడు. "అయ్యా మల్లిఖార్జునా—" అని గంట మ్రోగినట్టు మ్రోగినాడు. అడుగు తిన్నదైనది.

"అమ్మా! మూడగా నాకన్న చిన్నదానవు. చూడకుండానే మ్రొక్కాను. వాడి దయ—

"అన్నా" — అన్నావు — వాడనిపించాడా అమ్మా?

నాకు తోడబుట్టిన వారు లేరు—

వాడు యివ్వలేదు.

సీమలో వారందరూ, మా తాత తండ్రుల కలిమి చూసి నన్ను — గౌరవిస్తారు కాని, అన్నా - అని అన్నది నీ వాక్కు ర్తవే! - నాకు యిన్నాళ్ళకు తల్లీ తోడూ అంటూ అబ్బింది. సరేనమ్మ - నా చెల్లి పేరేమో—"

"చెల్లెలే"

"తల్లీ తోడూ—"

"దైవమే."

"ఆలనా పాలనా జేసేది?"

"ఆలయంలో - వారే!"

"అర్థం కాలేదమ్మా!"

"నాకూ అర్థం కాలేదన్నా! - వాడిని అడిగేందుకే వచ్చాను. నేను రావడమా?- రప్పించుకున్నారా?

అన్నా, దక్షారామంలో - స్వామివారి కేళీవనానికి - కవనం వచ్చింది. వనానికి వసంతం వచ్చింది. ఆ వసంతంలో - ఒక పువ్వు పూసింది, ఒక కాయ కాచింది, ఒక తల్లి కడుపున.

తల్లి ఒడిలో బిడ్డను - ఆలయంలో వాడు లాక్కున్నాడు. మూగనుచేసి నాట్యమిచ్చాడు. సాగిపోవే అని పలుకిచ్చాడు. పొమ్మన్నా తావుకు జేరుకున్నాను. రమ్మన్న దెందుకో?—"

"మరెందుకమ్మా!- మా కన్నుల వెన్నెల కాచేందుకు. యిప్పటికి తెలిసి వచ్చినదమ్మా!....నీ రాకతో శ్రీగిరి ఘుమ ఘుమ లాడుతూంది. ఆలయ భాగమంతా ఏకంగా మల్లికా నికుంజమైనది — యెంతటిదయా నీ దయ మల్లికార్జునా!-"

యిలా వారు పలుకాడి బాసాడిన వారు కాగా....

అనంతరం ఏమైనది ?....

ఆలయంలోకి స్వామి దర్శనానికని వచ్చిన చిన్నది - ముందుకు అడుగు వేయ కుండా వెనుదిరగగంగా - శాంతయ్య - "అదేమమ్మా" అన్నాడు.

"వారు నన్ను యిక్కడ ఆగమన్నారు - నా యెదట పడేందుకు - వారికి బిడియమేమో - పోనీ - అన్నా, యిదో యీ చెంపను—పదిబార లిటు పదిబార లటు నడచి - నడచి నడచి వంచిన తల ఎత్తగనే ఎదుట మల్లెల వనమున్నది. అందులో - మంచిగంధపు మ్రానున్నది. ఆ మ్రాను నీడను, నన్ను నిలువ మన్నాడయ్యా-" అంటూ సాగిపోతున్నది.

"అన్నా, వెన్నెల వేళకు యీ చెల్లెలిని చూడరావా!" అని, కనుచాటైంది.

అలాగే, వెన్నెల ముసిరే వేళకు - శాంతయ్య — అడుగులో అడుగు వేసు కుంటూ మల్లెల వనం జేరుకున్నాడు.

వెన్నెల మరింత వెలుగులో ఉన్నది — అంతలో రవ్వంత మేర - ఎర్రని చీకటి! అందులో ఆ చిన్నది — హిమనగశృంగంవలె నున్నది -

బాల నాగము లామెకు సొమ్ములు -

పైన మిణుగురులు - వెలుగు పట్టినవి -

ఆ చెంపా ఈ చెంపా - పడగలు విచ్చి కోడెత్రాచులు ఆ మూర్తికి వీవన సేవ జేస్తూన్నవి.

శాంతయ్య కా నెలవు కైలాస మనిపించినది -

అలాగే - తెల్లవారినది.

శ్రీ శాంతయ్య భిక్షావృత్తి యతీంద్రులు—

తమ మూలభృత్యుడైన దేవయ శాంతయకోసం కలయ జూసినారు. అతడు కానరాలేదు.

యతీంద్రులకు పుష్పోపహారము సమర్పించడం వాని విధి. ఆ పూవులు తానై లెంకలకు ప్రసాదంగా పంచి యివ్వడం నిత్యకృత్యము. అతను లేనిదే ఆ వైభవం జరుగదు!

ఆనాడు — ఆ వేళకు రాలేదు.

తీరుబడిగా వచ్చినవాడు - మనవు లిచ్చుకోలేదు - యతీంద్రులకు తామసం — ఆగలేదు. మృదువుగానే గద్దించినారు — అతడూ, వినయంతోనే బదులు పలికినాడు. ఏమని ?

“యీ గిరిని పూచిన పూవు, దైవానికేగాని, దైవ స్వరూపులని మేము భావించే తమకైనా సమర్పించడం అపచారమేమోనని భావన కలిగింది.”

యిలా పలుకడం అపచారమని వారు భావించినారు. కాని, లోకజ్ఞులు కావడంతో - అదిన్నీ గాకుండా శమదమాదులు కొంతమట్టుకైనా అలవడి ఉన్నవారు కావడంతోనూ, వారు మందహాసము చేసి మౌనము వహించినారు. కాని, శాంతయ్య ఆ మౌనాన్ని సహించలేదు.

“గిరిని వెలసినవాడు, కింకరుల సేవలు యింతకాలము చేకొన్నవాడు - మనకు కైవల్య మీయదలచినవాడు, తన మహిమ జూపినాడు గురుస్వామీ!”

“పూజకై పుట్టి — పుణ్యాన పెరిగి - నాట్యాన సేవించి నవకము దేలి....”

“సీమకాని సీమలో - సుమ కోమలి పరిమళించిన దాయెనయ్యా - పరిమళ మిచ్చిన దేవర, పరవశమిచ్చి బంభర నాదాన మెచ్చి - తన సేవలకై తానై తరలించుకు వచ్చినాడు....”

“కనులతో వెదకితే కానని వనములో -
కల్యాణి కాపురమ్మాయెనయ్యా -
తన తెలిదళుకా తరుణి కొనంగి -
తన సొమ్ములు నెమ్మేనికి దాల్చి —
తన పూజాద్రవ్యము నా ఘనుదేలేనయా !—”

....యిలా శాంతయ్య పలుకంగా - ఆ సన్నిధిలో ఉన్నవారికి ఎలా అర్థమవుతుంది? శాంతయ్య చపలచిత్తుడాయెనేమో అనుకున్నారు. యతీంద్రులు మట్టుకు ఆకళింపు జేసుకుని-“శాంతయ్యా! మా కనులకు ఆ పుణ్యము దాపురించెనా—” అనగా, “అయ్యా — మీకూ ఆ ప్రాప్తము వాడే అనుగ్రహించెనేమో—” అని వెనుదిరిగి పోగా, యతీంద్రులు తా మొక్కరూ, వానిని అనుసరించి పోయిన వారైరి. ఎక్కడికి?

అక్కడికే - కాని, దర్శనం లభించిందా? లేదు - అల్లంత దూరాన ఉండగానే, నాగుపాములు బుసలుకొట్టి, తరిమి కొట్టినవి. ఎవరిని?—యతీంద్రులను. శాంతయ్య—

తన కులాన బుట్టిన పిరికితనాన్ని యతీంద్రులవెంట సాగనంపినవాడు కావడంచేత, జంకూ గొంకూ లేకపోయింది. యతీంద్రులు ఏక బిగినిని, వెనుజూడకుండా తమ ధర్మాసనస్థలి జేరుకున్నారు. శాంతయ్య మరో ఝామున తిరిగి సన్నిధికి వచ్చిన వాడైనాడు. అప్పటికి యతీంద్రులు తెప్పరిల్లినారు. మరల ఎప్పటి తీరైనారు.

అక్కడి కథ అది !—

యిక్కడ రాజ్మహేంద్రవరములో - అన్నమంత్రి వర్తమానం తెలిసింది. శ్రీనాథునికీ తెలిసింది — అతడు స్వామివంక జూసి, ఆలయం విడిచి వచ్చినాడు ! ఆకసం వంక జూసినాడు.

స్వామి ఆలయంపైన మబ్బు కట్టింది.

కట్టిన మబ్బు, గాలి తరుముతున్నట్లు సాగిపోయింది.

శ్రీనాథుడూ కదలినాడు - దక్షారామం జేరుకున్నాడు.

శివానందుడు, కవిరాజును జూసి పకపకలాడినాడు....

కుహూ పలికిన పలుకులు వినిపించినాడు....పైగా అన్నాడు కదా "మామా, యిక నే నిక్కడ, నీ వక్కడ! వనంగాని వనంలో, ఘనంగా మంచి గంధపు పరిమళం - శ్రీగిరి పురమై - కాపురమైన వానికి, ఆ చందన చర్చ నీవు లేనిదీ జరుగదట — పోయేవా? నీ కవనం, ఏ కాలానికి మా పరమై, తెలుగు తనానికి వరమై నిలవాలని."

శివానందుడి తపస్సు.

నీ కవితే - నా కైవల్యం....

యిక నీవూ తరించేవులే....

తరలిపో(— అంటూ కౌగలించుకున్నాడు. శ్రీనాథుడు, శివానందునికి - సాష్టాంగ ప్రమాణముజేసి - కదలిపోయినాడు.

శ్రీశైలంలో, యతీంద్రుల సన్నిధిలో ధర్మబోధ ప్రారంభమైనది. వారు - యీశాన సంహితలోని సుకుమారుని కథను వివరించినారు. వినిన వారిలో శ్రీనాథుడూ ఉన్నాడు. ఏమా కథ—

సుకుమారుడు - వేదశాస్త్ర సంపన్నుడు—

దానికితోడు సంపన్నుడు—

తలిదండ్రులకొక్కడే బిడ్డ - వరప్రసాది, మంచి రూపసి. అలాటి చిన్నవాడు యౌవనోదయంతో వెర్రిమొరలెత్తి - సీమనున్న కన్యలను విలవనీయలేదు. ఏలేవాడు యీ అకతాయి తనాన్ని మన్నించుతాడా - బ్రాహ్మణుడు కావడంతో తల దీయించకుండా ఆసీమనుంచి తగిలేయించాడు. ఇక అక్కడితో వాని గతి మరో అధోగతి. చాండాలికి ప్రియుడైనాడు — కన్న కూతుళ్ళతో కాపురము చేసినాడు. చివరకు దిక్కుమాలి అంతరించినాడు. వానికోసం యమదూతలతో శివదూతలు హోరాహోరీ పోరాడి జయించినారు. సుకుమారునికి శివసాయుజ్యం లభించింది.

ఎందుచేత? -

ఒక శివరాత్రినాడు — తినుటకు ఏదీ దొరకకపోవడంతో వానికి ఉపవాసం. శివనామం చెవినిబడ్డది. అదీ వాని సుకృతం.

ఎంతటి పాపాత్ముడైనా తరించేందుకు అవి చాలును.

యిదీ సారాంశం.

శ్రీనాథుడనలేదు — అనకపోగా - పైగా, సంశయాత్ముడైనాడు.

చిత్తశుద్ధిగా చేసిన పాపం - శివనామం తుడిచివేస్తుందా? పుణ్యాన బోయేందుకు పాపుల కథలు వినవలెనా?

యిలా అని మనసుకో అనుకోలేదు. యతీంద్రులకు విన్నవించినాడు. వారనినారు కదా - "శ్రీనాథకవీ! అందరూ నీవంటి వేత్తలుండరు. ఈ ప్రసంగము నీకోసము కాదులే - వీరికోసము. వీరివి బోలినవారు వేలాది ఉన్నారు. అందరూ తరించవలెగద. అది జగదీశ్వరుని అభిమతము కద - ఈ కథను కావ్యముగా రచించమని - నీకు ఆదేశించమని శివాజ్ఞ అయినది—" విన్నవారు అందుకు హర్షించినారు.

శ్రీనాథుడనినాడు కదా "స్వామీ, నన్నెన్నడూ కానిపని చేయమని శివుడు ఆదేశించలేదు. ఆజ్ఞ సేయలేదు - నా కవనం నా కడలేదు, వాని కైవసమైనది —

కావ్యము రచించినవాడే రచించవలెగాని — యిక నా తరమా? -

అయినా, తరించేందుకు — కావ్యాలాప మవసరమా! శివస్మరణ చాలదా? - అందుకు అనుజ్ఞ యివ్వండి."

యతీంద్రులు అన్నారుకదా - "యిది శివాపరాధం."

"నేను అపరాధినే - కనుకనే తరించవలెననే తపనతో ఉన్నాను. నాకు ఈ పుట్టువిచ్చినవాడు, నాచేత కవనమల్లించినాడే కాని పాపకర్మని చేయలేదు. పాపులను వర్ణించేందుకు పలుకీయలేదు. అందుకు తామే సమర్థులని తోచుచున్నది."

ఈ మాటలు విని - అందరూ మ్రాన్పడినారు. ఒక్క శాంతయ్య మాత్రం ఆ తరుణానికి ఎక్కడనుండో పరుగునవచ్చి - యతీంద్రులనూ - మరెవ్వరినీ గమనించకుండా, శ్రీనాథునకే మ్రొక్కి - మ్రొక్కిన చేతులతోనే కౌగలించుకొని,

కవిరాయా, నీ కవనం పవనమైనది.

పవనానికొచ్చిన చిరునవ్వే వనమాలైనది –

కదలివచ్చిన ఘనసార కళిక

సామేని వానికి ఆరతయ్యేను - జనకా రమ్మన్నది.

అనడం ఏమిటి, శాంతయ్య వెంట శ్రీనాథుడు కదలడమేమిటి -

కానరాని వనంలో ఘనసార కళిక -

కనువిప్పి చూసింది - కలకల లాడింది -

జనకా అన్నది. చెయ్యెత్తి మ్రొక్కింది -

శాంతయ్య తనలో - తాను లేడు -

నాగములు కంకణ బంధమువిచ్చి బరాబరులుగా బుసలు కొట్టినవి. శ్రీనాథుని వాటి శంభో ! అని మార్మోగింది - ఘనసార కళిక ప్రజ్వలించింది.

స్వామివారి ఆలయంలో వేయి మెరుపులు మెరిసినట్లు ముమ్మారు తళుకు క్రమ్మినది.

యతీంద్రుల మనసు మహా దేవా! అన్నది.

ఏడీ శ్రీనాథుడు !

తన కవనాన లేడా !